

de introducerar texterna. De nämner ingenting om varför de valt just dessa nio uppsatser av det totala materialet bestående av 63 inlägg. I boken finns fotografier som verkar komma från deltagarnas egna fotoalbum. Uppmanades alla att skicka in bilder? Eller gällde det bara de utvalda som fick sina bidrag tryckta? Redaktörerna nämner att uppropet var utformat som en pristävling. Vad var det som premierades? Det skulle med andra ord ha varit intressant att få ta del av insamlingens tillkomst. Varför t.ex. inte presentera uppropet i faksimil? Då kan läsaren själv se hur det var formulerat och grafiskt utfört, utan omskrivningar.

Jag saknar också en fyllig faktabakgrund om förhållandena inom polisen vid olika tider. Läs-

ningen skulle underlättas om vissa sakförhållanden klargjordes. Det gäller t.ex. uppgifter om antal anställda inom polisen, könsfördelning, organisationsutformning, utrustning och material (när slutade polisen t.ex. med sabel och började bära pistol?), utbildning och krav vid antagningen och de olika tjänstetiderna i kåren (när försvann fjärdingsman och överkonstapel?).

Nu omorganiserar polisen i Stockholms län. Verksamheten förändras och det aktualiserar frågor om hur det var förr. De patrullerande poliserna är på väg tillbaka och distriktsindelningen görs om. Efter den 1 juli 1994 finns inte längre Bo Larssons område kvar, PO 4, Farsta, där han fältarbetade så sent som 1991.

Ann Kristin Carlström

KORTA BOKNOTISER

Marie Sjöberg: Järn och jord. Bergsmän på 1700-talet. Diss. Stads- och kommunhistoriska institutet. Stockholm 1993. 271 s.

Ture Omberg: Bergsmän och hyttelag. Bergsmannanäringens utveckling i Linde och Ramsberg under en 100-årsperiod från mitten av 1700-talet. Diss. Jernkontorets bergshistoriska skriftserie 28. 1992. 183 s.

För inte så länge sedan var bergsbruk och järnhantering i olika former det väsentligaste inom vår exportindustri alltifrån 1600-talet. Nu är betydelsen reducerad, men desto större i omfång har litteraturen om den forna storhetstiden i form av avhandlingar och monografier från hela landet blivit.

Bergsmännen bildade ju länge ett eget stånd, och om detta stånd har nu ytterligare en avhandling utgivits 1993 av Marie Sjöberg i Stockholm.

Med utgångspunkt i Saxe bergsmansby i Söderbärke i södra Dalarna - Västerbergsbergslagen - analyserar

förf. invånarnas ekonomi, vilken, som andra bergsmäns vilade på såväl bergsbruk med gruvsdrift och järnhantering som jordbruk och djurhållning. Beroendet av de närliggande bruken Larsbo och Ramnäs var under 1600- och 1700-talen begränsat, och först genom friare lagstiftning vid 1800-talets mitt, bl.a. fri kolförsäljning 1850 och slut på sambandet mellan bergsmanshemman och hyttelag 1859, blev bergsmännens ekonomiska ställning svagare. Då blev det möjligt för bruken liksom för andra att förvärva bergsmansjord och därmed andelar i bergs- och hyttedriften. Men redan tidigare hade bergsmännen ofta råkat i skulder, som deras lantbruk ej kunde balansera. Spelet mellan dessa båda parter är temat för avhandlingen, vilken för ett geografiskt begränsat område i detalj beskriver förloppet intill den fullständiga industrialiseringen under 1800-talet. Med utökad efterfrågan blev trycket från bruken på bergsmännen allt hårdare, men utvecklingen gick långsamt och förf. betonar de konservativa krafternas styrka. Förbättrade villkor för bergsmännens jordbruk bidrog också till

deras fortbestånd som små men relativt självständiga, familjebundna ekonomiska enheter långt fram på 1800-talet.

År 1992 kom före Uddeholmsdirektören Ture Ombergs välskrivna avhandling, där han med särskild sakkunskap från sin tidigare yrkesverksamhet skildrar bergsmannanäringen inom Linde och Ramsberg. Den är pregnant med sina klart skrivna kapitel alltifrån bergsmanshemman och bergslagstiftning till arbetskraften och jordbruket. Som introduktion till det litteraturrika ämnesområdet är den verkligen utmärkt.

Gösta von Schoultz

Antropologiska porträtt. Red. av *Christer Lindberg*. Studentlitteratur. Lund 1993. 166 s., ill.

I den etnologiska kurslitteratur som jag fick bekanta mig med i början av 1960-talet ingick Ragnar Numelins "Fältforskare och kammarlärde", som gav den tidens studenter en viss närmare bekantskap med de klassiska gestalterna i antropologins historia. Ett försök i samma genre, men med en rad olika författare, har nyligen givits ut av Studentlitteratur. Det rör sig om tio porträtt av framträdande antropologer verksamma från slutet av 1800-talet till våra dagar. Urvalet är litet förbryllande och förklaras inte närmare i Jonathan Friedmans inledning. Här finns några av de stora akademiska banbrytarna, som Malinowski och Lévi-Strauss, men också en dristig upptäcktsresande och folkhjärte som Knud Rasmussen.

Några av porträtten, t.ex. av just Rasmussen eller Maggie Karsten-Sveanders av sin fader Rafael Karsten, andas respekt och beundran. Men flera andra rycker närmast helgonglorian av den porträtterade. Margaret Meads storhet som kulturpersonlighet framhålles visserligen men också hennes märkliga prestation att lyckas dupera den akademiska världen med en våldsamt tidsbunden partsinlaga, för att inte säga ett falsarium ("Coming of

Age in Samoa") i 55 år. Melcher Ekströmers porträtt av Malinowski är särskilt spännande att läsa. Dels skildras dennes särpräglade bakgrundsmiljö, det slutande 1800-talets Krakow, mycket fint, dels ges en på Malinowskis efterlämnade dagböcker fascinerande bild av hans liv i fältet, bilden av en dagdrömmande ensling, som hellre tillbringade dagarna i fält med att läsa brittiska tegelstensromaner från 1800-talet än att intressera sig för "infödingarna". Det blir till slut kanske en karikatyr av en av antropologins stora men också en nyttig erinran om hur liv och verk kan skiljas åt av en avgrund. *Antropologiska porträtt* är en litet ojämn bok – några av bidragen slirar litet väl mycket in i akademisk antropologisk jargong – men ändå en intressant läsning.

Mats Hellspong

Thomas Lundén: Språkens landskap i Europa. Studentlitteratur. Lund 1993. 200 s., ill.

Kulturgeografen Thomas Lundén, anställd vid Svenska institutet, har författat denna utomordentligt användbara översikt av Europas många språk och språkminoriteter. Efter en givande genomgång av olika förhållanden som skapat och skapar språkbilden i Europa och som också kan förklara hur bilden kan komma att förändras i framtiden ger han en presentation av de olika staterna, hur de bildats, vilka språkliga minoriteter de rymmer och hur dessa hanterats. Mot den språkliga mångfalden i Centraleuropa, på Balkan och inte minst vid Kaukasus, ett resultat av århundraden av mer eller mindre frivilliga folkförflyttningar, står det förunderligt homogena Norden. Illustrationerna är kanske sällan särskilt åskådliga eller ens fullt begripliga och tryckfelen extra störande i en bok som handlar om språk. Men texten är desto mer levande, tryfferad med humor och några doser sarkasm, som ibland med fog ägnas den svenska troskyldigheten i språkfrågor. En ovanligt nyttig och underhållande bok.

Mats Hellspong